

Fagrappport Naturmangfold

Regulering Polmak tollstasjon

Dokumentinformasjon

Oppdragsgiver:	Statsbygg
Tittel på rapport:	Fagrapport Naturmangfold
Oppdragsnavn:	Regulering Polmak tollstasjon
Oppdragsnummer:	638991-04
Utarbeidet av:	Mari Brøndbo Dahl
Oppdragsleder:	Gislunn Halfdanardottir
Tilgjengelighet:	Åpen

Sammendrag

Asplan Viak bistår Statsbygg og Toll- og avgiftsdirektoratet med detaljregulering for ny tollstasjon i Polmak i Tana kommune. Deler av planområdet ligger innenfor et større areal som er registrert som potensielt hotspot-habitat for truede arter, herunder moser og insekter og edderkoppdyr. Det er derfor undersøkt hvilke naturverdier som finnes på stedet, og vurdert hvordan eventuelle verdier vil berøres av planen. Det er også gjort en vurdering av forholdet til naturmangfoldlovens forvaltningsprinsipper (§§ 8-12).

Det er ikke registrert naturmangfold av regional eller nasjonal verdi innenfor planområdet, og kun observert arter som er normalt forekommende. Planområdet grenser til boreal hei (viktig naturtype). Områdets bidrag til lokale økosystemtjenester er relativt lite. Utbyggingen vil dermed ikke ha nevneverdig negativ effekt for fagtema naturmangfold, og det er ikke vurdert behov for ytterligere utredning. Merk imidlertid at vurderingen kun omfatter terrestrisk naturmangfold og økosystemtjenester, da det er forutsatt at elva ikke blir berørt av planen. Behovet for avbøtende tiltak er begrenset, men det er foreslått noen enkle grep i siste avsnitt i kapittel 4 som vil minimere virkningene ovenfor områdets naturmangfold.

01	13. sep. 2023	Første utgave	MBD	GH
Ver	Dato	Beskrivelse	Utarb. av	KS

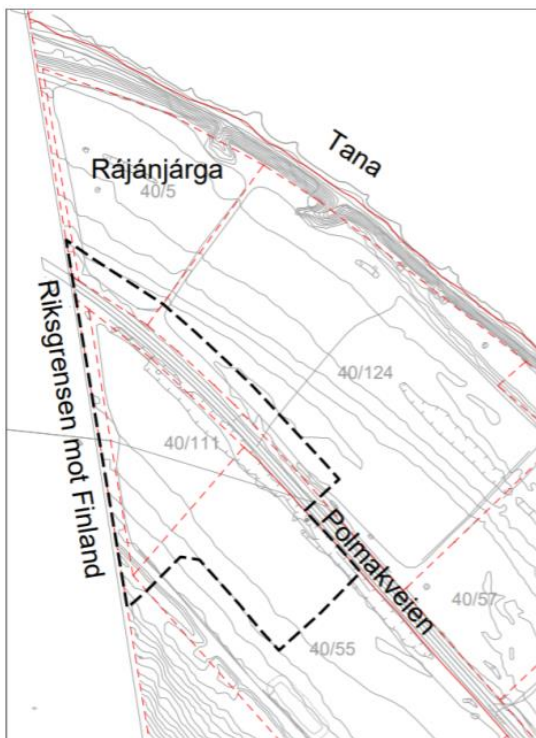
Innholdsfortegnelse

1. Bakgrunn	3
2. Metode	4
Undersøkellesområdet	4
Kunnskapsgrunnlaget	5
Naturmangfoldlovens prinsipper	7
Avbøtende tiltak	7
Usikkerhet	7
3. Dagens situasjon	8
Generelle egenskaper	8
Verneområder og utvalgte naturtyper	8
Viktige naturtyper og øvrig vegetasjon	8
Økologiske funksjonsområder for arter	9
Landskapsøkologiske sammenhenger	10
Økosystemtjenester	10
Geologisk mangfold	10
Fremmede arter	10
Oppsummering	10
4. Tiltakets påvirkning og avbøtende tiltak	11
5. Naturmangfoldlovens prinsipper	13
Kunnskapsgrunnlaget og føre-var-prinsippet	13
Samlede virkninger og samlet belastning	13
Avbøtende tiltak belastes tiltakshaver	13
Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder	13
Kilder	14

1. Bakgrunn

Toll- og avgiftsdirektoratet har gitt Statsbygg i oppdrag å utføre regulering- og prosjekteringsarbeid med den hensikt å bygge ny tollstasjonen i nærheten av Polmak i Tana kommune, inntil grensen til Finland. Asplan Viak er videre engasjert av Statsbygg for å bistå med detaljregulering inkl. fagutredninger. Reguleringen gjelder Polmakveien 1830, gnr/bnr. 40/111 (Figur 1). Eiendommene 40/5, 40/124, 40/55, 40/118 og 40/1 er delvis inkludert for å ha tilstrekkelig areal til midlertidig riggområde, snødeponi, avkjørsel og andre endringer på/langs fylkesveien. Totalt omfang er ca. 900 m² BTA nybygg, herunder en kontrollhall m/verksted, og adskilt visitasjonsdel, ekspedisjonsareal og administrasjon med tilhørende fasiliteter. Utomhusarealet er på ca. 4500 m² og inkluderer asfaltert vei, kjøreareal og gangveier med belysning og grøntanlegg.

I nåværende kommuneplan er området avsatt til LNF-område, og det foreligger ingen tidligere eller tilgrensede detaljregulering. Bruksendringen er følgelig ikke utredet i tidligere plan, og tiltaket skal konsekvensutredes dersom det kan medføre vesentlige virkninger for samfunn og miljø. Deler av planområdet ligger innenfor et større areal som er registrert som potensielt hotspot-habitat for truede arter, herunder moser og insekter og edderkoppdyr (Miljødirektoratet 2023a). Det er derfor undersøkt hvilke naturverdier som finnes på stedet, og vurdert hvordan eventuelle verdier vil berøres av planen. Det er også gjort en vurdering av forholdet til naturmangfoldlovens forvaltningsprinsipper (§§ 8-12).

Figur 1: Illustrasjon av planavgrensningen, som illustrert i planinitiativet (Asplan Viak 2023).

2. Metode

Undersøkelsesområdet

Denne rapporten omhandler terrestrisk naturmangfold, og undersøkelsesområdet omfatter i hovedsak planområdet (Figur 2). Planområdet ligger på oversiden av Polmakveien, på motsatt side av Tanaelva, ca. 170-190 meter fra vannkanten. Det forutsettes at overvann og avløp løses slik at elva ikke blir berørt av planen.

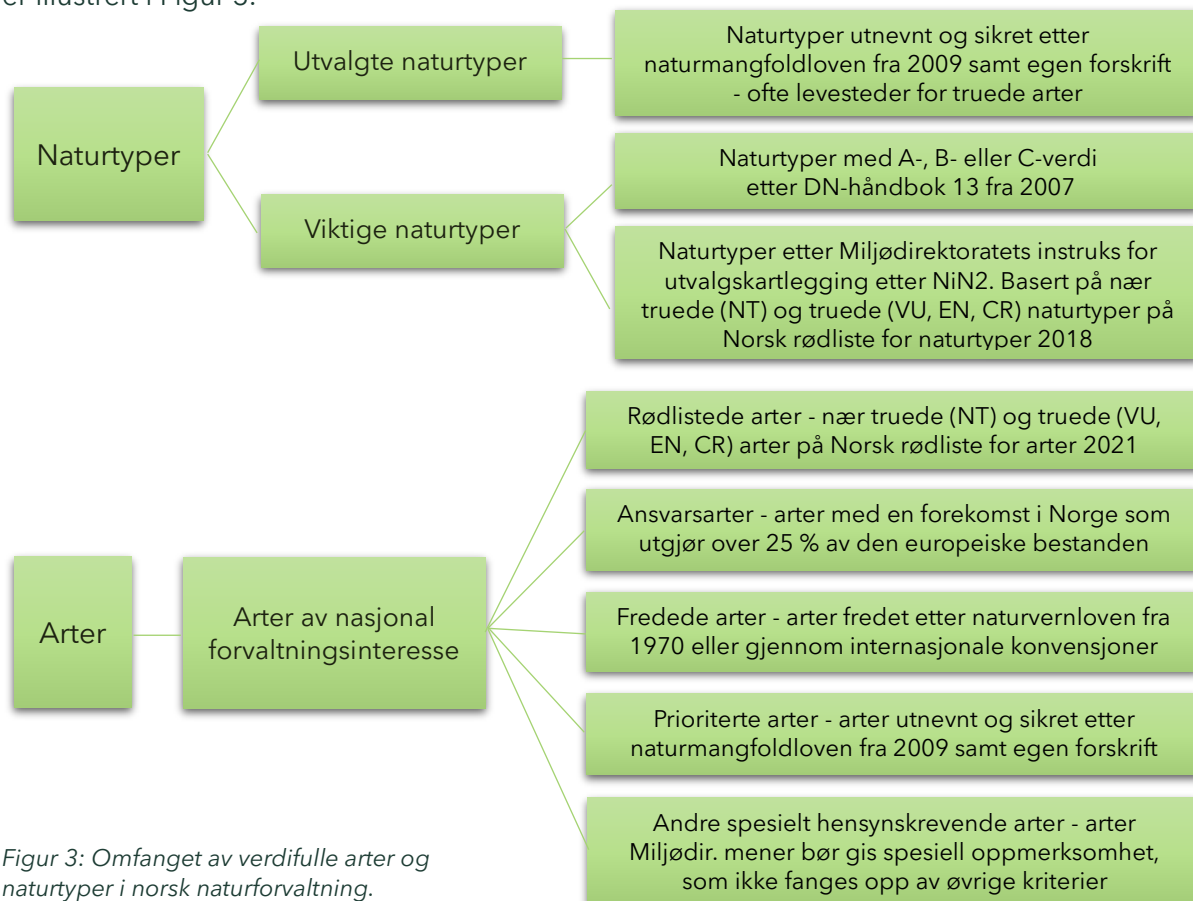

Figur 2: Kartillustrasjon av undersøkelsesområdet (rød strek) (Miljødirektoratet 2023b).

Kunnskapsgrunnlaget

Datagrunnlaget består av offentlig tilgjengelig informasjon fra databaser og kartinnsyn, supplert med informasjon fra prosjektspesifikk kartlegging av undersøkelsesområdet. Offentlig informasjon er hentet fra de nettbaserte databasene Naturbase, Artskart og Norges geologiske undersøkelser (Miljødirektoratet 2023a; Artsdatabanken 2023; NGU 2023), hvor registreringer relatert til naturmangfold er undersøkt og vurdert. Rapporten omfatter *naturmangfold* slik det er definert i naturmangfoldloven (2009), med hovedfokus på biologisk mangfold. Beskrivelsen av naturmangfoldet er basert på registreringskategoriene i gjeldende konsekvensutredningsmetodikk for faget: verneområder, utvalgte naturtyper, naturtyper, arter og økologiske funksjonsområder, landskapsøkologiske funksjonsområder og geologisk mangfold.

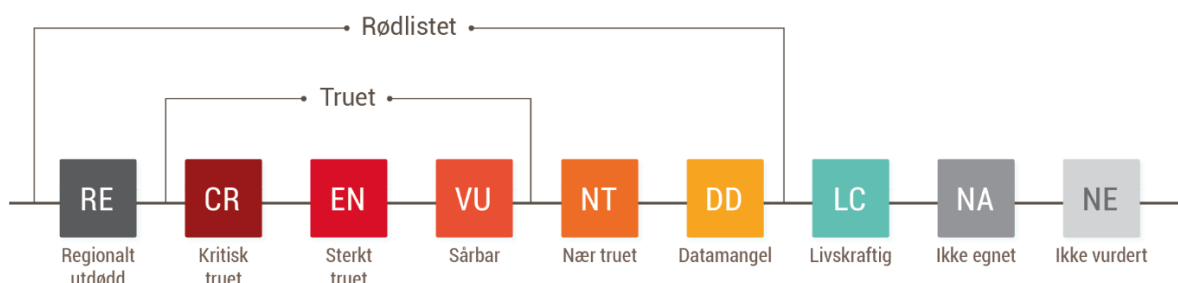
Den prosjektspesifikke kartleggingen ble gjennomført av Asplan Viak v/naturforvalter M. B. Dahl den 9. august 2023. Flora og fauna ble kartlagt i henhold til gjeldende metodikk for kartlegging av naturtyper og arter, herunder Miljødirektoratets instruks for kartlegging av Naturtyper etter NiN2 fra 2023 (M-2209), Norsk rødliste for arter fra 2021 og Fremmedartslista fra 2018 (Miljødirektoratet 2023c; Artsdatabanken 2021; Artsdatabanken 2018). Asplan Viak har meldt inn prosjektet til Miljødirektoratet, og sendt inn nye kartleggingsresultater i etterkant for publisering i Naturbase og Artskart. Hvordan viktige arter og naturtyper er definert i Norge er illustrert i Figur 3.

Figur 3: Omfanget av verdifulle arter og naturtyper i norsk naturforvaltning.

Rødlistede arter

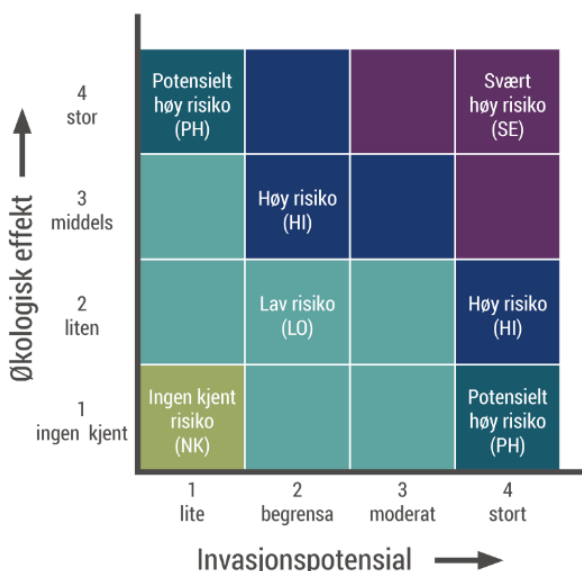
Alle arter som er etablert med fast reproduserende bestand (ville populasjoner) i Norge vurderes mot de definerte rødlistekriteriene: sterk reduksjon i populasjonsstørrelse, begrenset utbredelsesområde, begrenset populasjonsstørrelse, svært få reproduksjonsdyktige individ, og risiko for utdøying (Artsdatabanken 2021). Basert på vurderingene, er artene gruppert i ulike kategorier som representerer artenes risiko for å dø ut (Figur 4). Arter vurdert til de tre kategoriene kritisk truet (CR), sterkt truet (EN) og sårbar (VU) omtales som truede arter, og disse artene har høy til ekstremt høy risiko for å dø ut fra Norge hvis de rådende forholdene vedvarer. Som rødlistede arter regnes i tillegg nær truede arter (NT), arter med mangelfullt datagrunnlag for vurdering (DD), og regionalt utdødde arter (RE). Arter i kategorien livskraftig (LC) har stabile populasjoner og når ikke opp til terskelverdien for noen av kriteriene.

Figur 4: Kategoriene i Norsk rødliste for arter (Artsdatabanken 2021).

Fremmede arter

Fremmede arter er arter som ikke forekommer naturlig i Norge. Med dette menes arter som kom til Norge etter år 1800, og har vært sammenhengende reproduserende uten menneskelig hjelp i mer enn 10 år. De fremmede artene er risikovurdert på Artsdatabankens Fremmedartsliste (2018), der angitt risikokategori er bestemt av artens økologiske effekt og potensiale for spredning og etablering (Figur 5). Kravene til aktsomhet i forbindelse med virksomhet og tiltak som kan medføre spredning av fremmedarter, er lovfestet i Forskrift om fremmede organismer (2015).

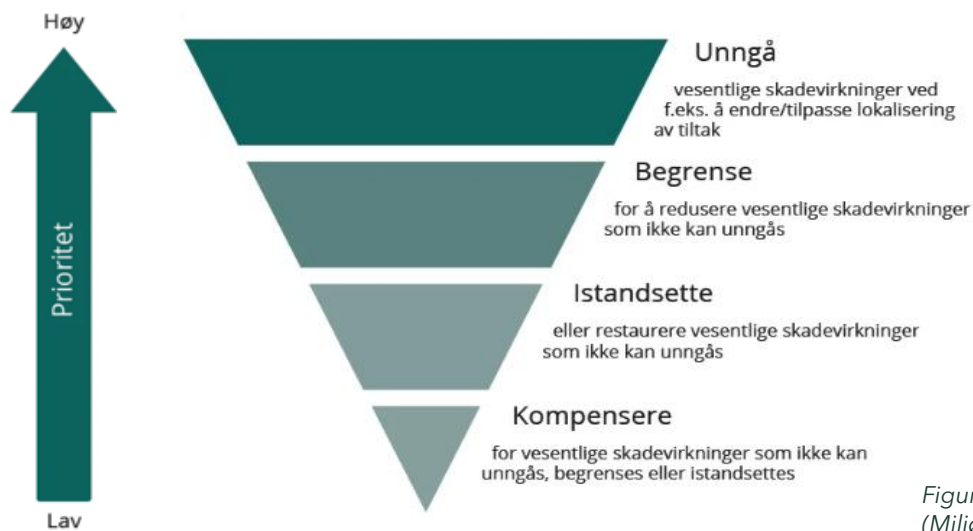
Figur 5: Matrisen viser ulike kombinasjoner av invasjonspotensial og økologisk effekt, og hvilken risikokategori det utgjør (Artsdatabanken 2018b).

Naturmangfoldlovens prinsipper

Naturmangfoldloven (nml.) §§ 8-12 inneholder prinsipper for all offentlig myndighetsutøvelse. Sammen med forvaltningsmålene i nml. §§ 4 og 5, skal prinsippene ligge til grunn for saksforberedelsen og avgjørelser som treffes med hjemmel i plan- og bygningsloven, jf. nml. § 7. Det er gjort en kortfattet vurdering av reguleringsplanens forhold til naturmangfoldloven.

Avbøtende tiltak

Tiltakshaver skal dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet som tiltaket volder, dersom dette ikke er urimelig ut fra tiltakets og skadens karakter. Fokus må legges på første trinn i tiltakshierarkiet (Figur 6), altså å unngå vesentlige skadevirkninger ved å tilpasse lokaliseringen av tiltaket. Kompensasjon kan være aktuelt der det ikke er mulig å unngå eller begrense virkningene av inngrep.

Figur 6: Tiltakshierarkiet (Miljødirektoratet 2020).

Usikkerhet

Det vil alltid være en viss grad av usikkerhet knyttet til kunnskapsgrunnlaget og vurderingen av områdets verdi og tiltakets påvirkning og konsekvens. Det kan finnes uoppdagede naturelementer av verdi, som verken er fanget opp i offentlige databaser eller ved den prosjektspesifikke befaringen. Dette kan blant annet skyldes tidspunktet for kartleggingen, siden forskjellige arter og artsgrupper har forskjellige vekstmønstre gjennom sesongen. For eksempel er noen arter mest fremtredende om våren, mens andre ikke er synlige før til høsten. I tillegg vil artenes størrelse og adferd påvirke sannsynligheten for å bli observert i løpet av befaringsens begrensede tidsrom. Tidspunktet for kartleggingen vurderes som tilstrekkelig for å få et representativt bilde av det biologiske mangfoldet i områdene som berøres av planen.

3. Dagens situasjon

Generelle egenskaper

Planområdet ligger på jordbruksmark omkring Polmakveien, rett ved grensen til Finland i Polmak, Tane kommune. Ytterkantene av området, samt kantsonene langs veien, har noe naturlig/naturlig vegetasjon. Øvrig areal benyttes til grasproduksjon.

Bioklimatisk ligger planområdet i nordboreal sone og i svakt kontinental seksjon (Miljødirektoratet 2023b). Nordboreal sone (nordlig bar- og bjørkeskogsone) er øverste sone mot tregrensen, og domineres av bjørkeskog, boreal hei og myr. Arealene brukes ofte til utmarksbeite. Svakt kontinental seksjon finnes i indre dalstrøk på Østlandet og på Finnmarksvidda. Kontinentalt klima innebærer høyere temperaturamplitude gjennom året, med varme somre og kalde vintre samt mindre nedbør (humiditet og oseanitet).

Planområdet ligger på dioritt og leukodioritt, overdekket av et tykt lag elve- og bekkeavsetninger (fluviale avsetninger) (NGU 2023). Jordsmonnet består av høy andel sand og lite hummus, stein og røtter. Samlet gir dette et lite til moderat grunnlag for kalkkrevende flora.

Verneområder og utvalgte naturtyper

Det er ingen verneområder eller utvalgte naturtyper i eller i nærheten av planområdet. Nærmeste verneområde ligger i Varangerbotn.

Viktige naturtyper og øvrig vegetasjon

Det er ikke registrert viktige naturtyper i planområdet fra tidligere. Nærmeste lokalitet er et område med åpen flommark (urte- og grasrik ør) langs sørlig bredde av Tanaelva, ca. 800 meter nedstrøms fra planområdet. Det ble ikke kartlagt nye naturtykelokaliteter ved den prosjektspesifikke befaringen.

Vegetasjonen sør og vest for jordbruksmarka består av intermediær boreal frisk hei i gjengroing (T31-4 i NiN-systemet) (Figur 8). Der denne typen forekommer i sammenhengende arealer over 1 daa, skal dette registreres som den viktige naturtypen *boreal hei*. Her er det kun en smal sone som ligger innenfor undersøkelsesområdet, og det utfigureres derfor ingen lokalitet, men kantsonevegetasjonen er allikevel del av en naturtype som er vurdert som viktig. At området er i gjengroing innebærer at lokalitetskvaliteten ville vært vurdert som lav.

Grøftearealene mellom jordbruksmarka og Polmakveien består av sterkt endret løs fastmark, hvor det har vokst til flersjiktet vegetasjon. Nærmest veien holdes en ca. 3 meter bred stripe fri

for vegetasjon gjennom jevnlig kantklipp. Området var nylig klipt ved den prosjektspesifikke kartleggingen, og det var derfor utfordrende å få et komplett bilde av artsdiversiteten i kantsonen. Feltsjiktet bestod av arter man typisk finner i eng og boreal hei i nordboreal sone. Området vurderes ikke som tilstrekkelig artsrikt til å defineres som den viktige naturtypen *eng-aktig sterkt endret fastmark*.

Figur 8: Flyfoto over undersøkelsesområdet (rød strek) (Miljødirektoratet 2023b).

Økologiske funksjonsområder for arter

Deler av planområdet ligger innenfor et område som er vurdert som «hotspot» for truede arter av moser og truede arter av insekter og edderkoppdyr (jf. norsk rødliste for arter 2015 (utgått versjon)). Dette innebærer at naturforholdene på stedet tilsier at det er et stort potensial for at det finnes aktuelle habitater for rødlistede arter. Her er det et større areal langs Tanaelva som

er registrert innen topp 5 % av områdene med høyest predikert forekomst av truede moser og insekter og edderkoppdyr. Ved kartleggingen av naturtypelokaliteten langs Tanaelva (se forrige delkapittel) ble det registrert grassyre (NT) og vrangull (VU) innenfor lokaliteten. Fra gammelt av (1969) er det også registrert tanatimian (NT) og russefrøstjerne (VU) i nærområdet. Det ble ikke observert rødlistede arter i eller i nærheten av planområdet ved den prosjektspesifikke kartleggingen i 2023, og det finnes heller ingen registreringer i Artskart som tilsier at det skal finnes rødlistede arter her (Artsdatabanken 2023). På grunn av områdets art er det lite sannsynlig at planområdet rommer viktige habitater for rødlistede arter av moser og insekter og edderkoppdyr. Engvegetasjonen i veikanten kan ha en viss verdi for ville pollinatorer i sommersesongen (før kantklippen), men dette gjelder også for veikanten utenfor planområdet (som utgjør et betydelig større areal).

Landskapsøkologiske sammenhenger

Det er ikke observert at planområdet har spesiell verdi for vilt på landskapsøkologisk skala.

Økosystemtjenester

Brorparten av området består av jordbruksmark og sterkt endret mark. Med unntak av asfaltveien er feltsjiktet vegetert, men jordbruksmarka har tilnærmet monokultur (kløver og gras) og det er kun mindre deler som har flersjiktet vegetasjon. Generelt bidrar all vegetasjon til lokal luft- og vannrensing, vannfordrøyning, flomdemping og erosjonssikring, i tillegg til å være levested for flora og fauna. Arealene innenfor planområdet gir imidlertid et relativt lavt bidrag i forhold til omkringliggende områder.

Geologisk mangfold

Det er ikke registrert geotoper eller geosteder i nærheten av planområdet (NGU 2023).

Fremmede arter

Det er ikke observert fremmede arter i eller i nærheten av planområdet.

Oppsummering

Det er ikke registrert naturmangfold av regional eller nasjonal verdi innenfor planområdet, og kun observert arter som er normalt forekommende. Planområdet grenser til boreal hei (viktig naturtype). Områdets bidrag til lokale økosystemtjenester er relativt lite.

4. Tiltakets påvirkning og avbøtende tiltak

Illustrasjonsplan som viser kontrollstasjonen er vist i Figur 9.

Figur 9: Kontrollstasjonen, illustrasjonsplan utarbeidet av Statsbygg.

Illustrasjonsplanen viser at utbyggingen er tenkt konsentrert til nordlig del av planområdet, mens det er tenkt å gjenbruke overskuddsmasser i en jordvull på sørlig del. Jordvollen og

kantsonen ut mot vegen vil trolig revegeteres naturlig med stedegen vegetasjon. Det er ikke registrert naturmangfold av regional eller nasjonal verdi innenfor planområdet, og er kun observert arter som er normalt forekommende. Utbyggingen vil dermed ikke ha nevneverdig negativ effekt for fagtema naturmangfold, og det er ikke vurdert behov for ytterligere utredning. Merk imidlertid at vurderingen kun omfatter terrestrisk naturmangfold og økosystemtjenester, da det er forutsatt at elva ikke blir berørt av planen.

Behovet for avbøtende tiltak er begrenset, men det kan anbefales å unngå inngrep i sørlig del av planområdet som har boreal frisk hei (Figur 10). For øvrig bør alt utomhusareal revegeteres med stedege arter, gjerne snarlig etter ferdigstilling, og det må ikke introduseres fremmede arter til området. Andelen plen og harde flater bør minimeres til fordel for naturlig eller naturlig bakkevegetasjon.

Figur 10: Det anbefales å unngå inngrep i sørlig del av planområdet som har boreal hei (oransje sirkel).

5. Naturmangfoldlovens prinsipper

Kunnskapsgrunnlaget og føre-var-prinsippet

Konsekvensutredningen bygger på vitenskapelig kunnskap innhentet fra offentlige databaser samt prosjektspesifikk kartlegging av biologisk mangfold i 2023. Kunnskapen om arters bestandssituasjon og naturtypers utbredelse og økologiske tilstand vurderes som god. Effekten av utbyggingens virkninger er også tilstrekkelig kjent. Føre-var-prinsippet trenger ikke anvendes.

Samlede virkninger og samlet belastning

Det er viktig å vurdere den samlede belastningen på området for å unngå en bit for bit nedbygging av arealer som hver for seg ikke utgjør en for stor belastning, men som samlet sett er av betydning for områdets økologiske tilstand eller overlevelsessevnen til en art eller bestand.

Planforslaget innebærer i hovedsak nedbygging av jordbruksmark og sterkt endret mark. Det er ikke registrert rødlistede arter eller naturtypelokaliteter innenfor planområdet, og dets bidrag til lokale økosystemtjenester vurderes som lite. Utbyggingen vurderes derfor å ikke medføre særlig økt samlet belastning på områdets økosystemer eller sårbare naturtyper og arter.

Avbøtende tiltak belastes tiltakshaver

Behovet for avbøtende tiltak er begrenset, men det er foreslått noen enkle grep i siste avsnitt i kapittel 4 som vil minimere virkningene ovenfor områdets naturmangfold.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder

Det forutsettes at tiltakshaver tar utgangspunkt i slike driftsmetoder og slik teknikk og lokalisering som unngår eller begrenser potensielle skader på naturmangfoldet.

Kilder

Artsdatabanken (2023) *Artskart*. Tilgjengelig fra: <https://artskart.artsdatabanken.no/>

Artsdatabanken (2021) *Norsk rødliste for arter 2021*. Tilgjengelig fra:
<https://artsdatabanken.no/lister/rodlisteforarter/2021/>

Artsdatabanken (2018a) *Norsk rødliste for naturtyper 2018*. Tilgjengelig fra:
<https://www.artsdatabanken.no/rodlistefornaturtyper>

Artsdatabanken (2018b) *Fremmedartslista 2018*. Tilgjengelig fra:
<https://www.artsdatabanken.no/fremmedartslista2018>

Asplan Viak (2023) Planinitiativ, utkast.

Forskrift om fremmede organismer, Fremmedartsforskriften (FOR-2015-06-19-716)

Lov om forvaltning av naturens mangfold, Naturmangfoldloven (LOV-2009-06-19-100)

Miljødirektoratet (2023a) *Naturbase kart*. Tilgjengelig fra: <https://kart.naturbase.no/>

Miljødirektoratet (2023b) *NiN-Web*. Lukket innsynsløsning for kartleggere.

Miljødirektoratet (2023c) *Kartleggingsinstruks. Kartlegging av terrestriske Naturtyper etter NiN2. Veileder M-2209*. Tilgjengelig fra:
<https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2022/januar/kartleggingsinstruks-kartlegging-av-terrestriske-naturtyper-etter-nin/>

NGU (2023) *Kart på nett*. Kartlag for geologisk arv, berggrunn og løsmasser.
Tilgjengelig fra: <https://www.ngu.no/emne/kartinnsyn>

